

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
МИНИСТЪР

ЗАПОВЕД

№ РД 09 - 942/01.06.2009 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 42, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с организирането и провеждането на държавните изпити за придобиване степен на професионална квалификация за професията

УТВЪРЖДАВАМ

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на втора степен на професионална квалификация за професия **344010 Счетоводител**, специалност **3440102 Счетоводство** от професионално направление код **344 Счетоводство и данъци**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Контрол по изпълнението на заповедта възлагам на Кирчо Атанасов – заместник-министър.

ДАНИЕЛ ВЪЛЧЕВ
ЗАМЕСТИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И
МИНИСТЪР НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СПОО	Наименование
Професионално направление	344	Счетоводство и данъци
Професия	344010	Счетоводител
Специалност	3440102	Счетоводство

Утвърдена със Заповед № РД 09 - 942/01.06.2009 г.

София, 2009 година

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността за придобиване **втора степен** на професионална квалификация по професията **344010 Счетоводител**, специалност **3440102 Счетоводство**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата национална изпитна програма е да се определят единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, които се изискват за придобиване на **втора степен** по изучаваната професия Счетоводител и специалност Счетоводство.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) и в съответствие с Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация (Наредба № 25 от 11.11.2003 г. за придобиване на квалификация по професия **Счетоводител**).

Държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

- 1. За държавния изпит по теория на професията и специалността:**
  - а. Изпитните теми с план-тезиса на учебното съдържание..
  - б. Критерии за оценяване.

- 2. За държавния изпит по практика на професията и специалността:**
  - а. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
  - б. Критерии за оценяване.

- 3. Система за оценяване.**

- 4. Препоръчителна литература.**

- 5. Приложения:**
  - а. Примерен изпитен билет за държавния изпит по теория на професията и специалността.
  - б. Примерно индивидуално практическо задание.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Изпитни теми с план-тезис на учебното съдържание.

Изпитна тема 1. Собствен капитал на предприятието.

План-тезис: Характеристика на собствения капитал – основен капитал, резерви, финансов резултат. Отчитане на собствения капитал – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания.

Приложна задача: счетоводен казус, който се решава с 20 прости счетоводни записвания и изисква откриване, завеждане и приключване на 2 счетоводни сметки върху отчитане на собствения капитал.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан и калкулатор.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира същността на собствения капитал на предприятието.	10
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основание и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани със собствения капитал.	15
✓ Приложна задача - прости счетоводни записвания 20 x 1 т. - счетоводни сметки 2 x 5 т.	30
Общ брой точки	60

Изпитна тема 2. Привлечен капитал на предприятието.

План-тезис: Характеристика на привлечения капитал – дългосрочни, краткосрочни заеми и търговски кредит. Отчитане на привлечения капитал – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания.

Приложна задача: счетоводен казус, който се решава с 20 прости счетоводни записвания и изисква откриване, завеждане и приключване на 2 счетоводни сметки върху отчитане на привлечения капитал.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан и калкулатор.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира същността на привлечения капитал на предприятието.	10
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основание и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с привлечения капитал.	15
✓ Приложна задача - прости счетоводни записвания 20 x 1 т. - счетоводни сметки 2 x 5 т.	30
Общ брой точки	60

Изпитна тема 3. Нетекущи активи. Дълготрайни материални активи – придобиване: покупка, строеж, внасяне на дялова вноска, финансиране, безвъзмездно получаване, излишък, трансформиране и собствено създаване.

План-тезис: Характеристика на нетекущите активи. Същност на дълготрайните материални активи по счетоводен стандарт – видове, признаване, оценка. Отчитане на придобиването на дълготрайните материални активи – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания.

Приложна задача: счетоводен казус, който се решава с 20 прости счетоводни записвания и изисква откриване, завеждане и приключване на 2 счетоводни сметки върху отчитане на придобиването на дълготрайни материални активи.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан и калкулатор.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира нетекущите активи на предприятието, същността, класификацията, признаването и оценките на дълготрайните материални активи по счетоводен стандарт.	10
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основание и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с придобиването на дълготрайните материални активи.	15
✓ Приложна задача - прости счетоводни записвания 20 x 1 т. - счетоводни сметки 2 x 5 т.	30
Общ брой точки	60

Изпитна тема 4. Амортизация и ремонт на дълготрайните материални активи.

План-тезис: Същност на амортизацията и ремонта на дълготрайните материални активи в предприятието. Методи на амортизация. Счетоводен стандарт за амортизация на дълготрайните материални активи. Данъчен амортизационен план. Отчитане на амортизацията и ремонта на дълготрайните материални активи.

Приложна задача: счетоводен казус, който се решава с 20 прости счетоводни записвания; откриване, завеждане и приключване на 1 счетоводна сметка върху отчитане на амортизацията и ремонта на дълготрайните материални активи; съставяне на амортизационен план по избран метод.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан и калкулатор.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира същността на амортизацията и ремонта на дълготрайните материални активи на предприятието.	5
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основани и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Познава алгоритъма и изискванията за съставяне на амортизационен план – счетоводен и данъчен, чрез прилагане на методи по счетоводен стандарт.	10
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с амортизацията и ремонта на дълготрайните материални активи.	10
✓ Приложна задача - прости счетоводни записвания 20 x 1 т. - счетоводна сметка 1 x 5 т. - амортизационен план 5 т.	30
Общ брой точки	60

Изпитна тема 5. Дълготрайни материални активи – преоценка и намаление: ликвидация, продажби, внасяне на апортни вноски при съучастия, липси, връщане на непарични дялови вноски на съдружници.

План-тезис: Същност и характеристика на преоценката и намалението на дълготрайните материални активи в предприятието. Правила за провеждане на преоценката на дълготрайните материални активи по счетоводен стандарт. Отчитане на преоценката и намалението на дълготрайните материални активи – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания.

Приложна задача: счетоводен казус, който се решава с 20 прости счетоводни записвания и изисква откриване, завеждане и приключване на 2 счетоводни сметки върху отчитане на преоценката и намалението на дълготрайни материални активи.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан и калкулатор.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира същността на преоценката и намалението на дълготрайните материални активи на предприятието.	10
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основани и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с преоценката и намалението на дълготрайните материални активи.	15
✓ Приложна задача: - прости счетоводни записвания 20 x 1 т. - счетоводни сметки 2 x 5 т.	30
Общ брой точки	60

Изпитна тема 6. Дълготрайни нематериални активи – придобиване, амортизация и намаление.

План-тезис: Характеристика на дълготрайните нематериални активи, видове, признаване и оценка. Счетоводен стандарт за правилата при отчитане на придобиването, амортизацията и намалението на дълготрайните нематериални активи – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания.

Приложна задача: счетоводен казус, който се решава с 20 прости счетоводни записвания и изисква откриване, завеждане и приключване на 2 счетоводни сметки върху отчитане на дълготрайните нематериални активи.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан и калкулатор.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира същността, придобиването, амортизацията и намалението на дълготрайните нематериални активи на предприятието.	10
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основание и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с отчитане на дълготрайните нематериални активи.	15
✓ Приложна задача: - прости счетоводни записвания 20 x 1 т. - счетоводни сметки 2 x 5 т.	30
Общ брой точки	60

Изпитна тема 7. Дългосрочни финансови активи – придобиване, преоценка и намаление.

План-тезис: Характеристика на дългосрочните финансови активи, видове, признаване, оценка. Предоставяне на дългосрочни заеми от банките. Счетоводни стандарти за правилата при отчитане на придобиването, преоценката, трансформацията и намалението на дългосрочните финансови активи – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания.

Приложна задача: счетоводен казус, който се решава с 20 прости счетоводни записвания и изисква откриване, завеждане и приключване на 2 счетоводни сметки върху отчитане на дългосрочните финансови активи.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан и калкулатор.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира същността, видовете, признаването и оценката на дългосрочните финансови активи на предприятието.	10
✓ Познава и характеризира предоставянето на дългосрочни заеми от банките.	5
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основание и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с отчитане на дългосрочните финансови активи.	10
✓ Приложна задача - прости счетоводни записвания 20 x 1 т. - счетоводни сметки 2 x 5 т.	30
Общ брой точки	60

Изпитна тема 8. Придобиване на стоково–материалните запаси. Отклонения в процеса на придобиване на стоково–материални запаси.

План-тезис: Характеристика на стоково–материалните запаси, видове, признаване, оценка. Особенности на стоково–материалните запаси в отрасъл “Търговия”. Счетоводен стандарт за правилата при отчитане на придобиването на стоково–материалните запаси – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания. Отклонения в процеса на придобиване на стоково–материалните запаси.

Приложна задача: счетоводен казус, който се решава с 20 прости счетоводни записвания и изисква откриване, завеждане и приключване на 2 счетоводни сметки върху отчитане на придобиване на стоково–материалните запаси.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан и калкулатор.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира същността, видовете и оценката на стоково-материалните запаси на предприятието.	10
✓ Познава и характеризира особеностите на стоково-материалните запаси в отрасъл "Търговия".	5
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основание и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с придобиването на стоково-материалните запаси на предприятието.	10
✓ Приложна задача: - прости счетоводни записвания 20 x 1 т. - счетоводни сметки 2 x 5 т.	30
Общ брой точки	60

*Изпитна тема 9. Преоценка и намаление на стоково-материалните запаси.
Материали за преработка.*

План-тезис: Характеристика на преоценката и намалението на стоково-материалните запаси на предприятието. Счетоводни стандарти за правилата на преоценка и методите при отписване на стоково-материалните запаси - документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания. Отчитане на материалите, които се изпращат за преработка в други предприятия.

Приложна задача: счетоводен казус, който се решава с 20 прости счетоводни записвания и изисква откриване, завеждане и приключване на 2 счетоводни сметки върху отчитане на преоценката, преработката и намалението на стоково-материални запаси.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан и калкулатор.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира преоценката, преработката и намалението на стоково-материалните запаси на предприятието.	5
✓ Познава методите за отписване на стоково-материални запаси по правилата на счетоводен стандарт.	5
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основание и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с преоценката, намалението и преработката на стоково-материалните запаси.	15
✓ Приложна задача - прости счетоводни записвания 20 x 1 т. - счетоводни сметки 2 x 5 т.	30
Общ брой точки	60

Изпитна тема 10. Разчети с доставчици, клиенти, разни дебитори и кредитори.

План-тезис: Характеристика на разчетите. Възникване и закриване на разчети с доставчици и клиенти от страната и чужбина. Доставка в ЕС. Възникване и закриване на разчети с дебитори и кредитори, разчети по лихви и застраховки, разчети по гаранции. Отчитане на разчетите – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания.

Приложна задача: счетоводен казус, който се решава с 20 прости счетоводни записвания и изисква откриване, завеждане и приключване на 2 счетоводни сметки върху отчитане на разчетите с доставчици и клиенти, разни дебитори и кредитори.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан и калкулатор.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира същността на разчетите с доставчици и клиенти от страната и чужбина с разни дебитори и кредитори на предприятието.	10
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основание и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с отчитане на разчетите с доставчици, клиенти от страната и чужбина, с разни дебитори и кредитори.	15
✓ Приложна задача: - прости счетоводни записвания 20 x 1 т. - счетоводни сметки 2 x 5 т.	30
Общ брой точки	60

Изпитна тема 11. Разчети с подотчетни лица и съдружници, разчети по рекламации, липси и начети и съдебни спорове.

План-тезис: Същност и характеристика на разчетите с подотчетни лица в лева и валута, взаимоотношения със съдружниците. Възникване и закриване на разчети по рекламации. Инвентаризация – правила за провеждане и отчитане. Възникване и закриване на разчети по липси и начети и съдебни спорове. Отчитане на разчетите – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания.

Приложна задача: счетоводен казус, който се решава с 20 прости счетоводни записвания и изисква откриване, завеждане и приключване на 2 счетоводни сметки върху отчитане на разчети с подотчетни лица в лева и валута, съдружници, разчети по рекламации, липси и начети и съдебни спорове.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан и калкулатор.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира същността на разчетите със съдружници и с подотчетни лица в левове и валута на предприятието.	5
✓ Познава и характеризира разчетите по рекламации, липси и начети и съдебни спорове.	5
✓ Познава правилата за провеждане на инвентаризация в предприятието.	5
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основание и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с отчитане на разчетите с подотчетни лица, съдружници, липси и начети и съдебни спорове.	10
✓ Приложна задача - прости счетоводни записвания 20 x 1 т. - счетоводни сметки 2 x 5 т.	30
Общ брой точки	60

Изпитна тема 12. Разчети с персонала, данъчно облагане на доходите, разчети с ДОО и здравното осигуряване.

План-тезис: Същност, характеристика и нормативна уредба на разчетите по заплащане на труда на персонала в предприятието. Взаимоотношения на предприятието с осигурителите и бюджета по повод възнагажденията на наетите лица. Отчитане на разчетите по повод възнагажденията на работниците и служителите – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания.

Приложна задача: Вариант а) съставяне и осчетоводяване на фиш за работна заплата на работник от предприятие.

Вариант б) счетоводен казус, който се решава с 25 прости счетоводни записвания и изисква откриване, завеждане и приключване на 1 счетоводна сметка.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан, калкулатор, таблици за % на осигурителни вноски за сметка на осигурители и осигурени и други нормативни документи по повод начисленията върху работните заплати.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава нормативната уредба и характеризира разчетите с персонала, ДОО, здравното осигуряване и бюджета при облагане на доходите на физическите лица в предприятието.	10
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основание и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с разчетите по повод на възнагажденията на наетите лица.	15
✓ Приложна задача	30
Общ брой точки	60

Изпитна тема 13. Данъчно облагане – ЗДДС, ЗКПО, ЗМДТ, Закон за акцизите.

План-тезис: Същност на данъчното облагане. Характеристика на нормативните документи за данъчно облагане – Закон за данък добавена стойност, Закон за корпоративното подоходно облагане, Закон за местните данъци и такси, Закон за акцизите. Отчитане на разчетите по ЗДДС, ЗКПО, ЗМДТ, Закон за акцизите – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания.

Приложна задача: счетоводен казус, който се решава с 20 прости счетоводни записвания и изисква откриване, завеждане и приключване на 2 счетоводни сметки върху отчитане на разчетите за данъчно облагане по ЗДДС, ЗКПО, ЗМДТ, Закон за акцизите.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан и калкулатор.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира нормативната уредба на ЗДДС, ЗКПО, ЗМДТ и Закон за акцизите.	10
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основание и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки и прилага нормативната уредба на данъчното законодателство за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с данъчното облагане в предприятието.	15
✓ Приложна задача - прости счетоводни записвания 20 x 1 т. - счетоводни сметки 2 x 5 т.	30
Общ брой точки	60

Изпитна тема 14. Краткотрайни финансови средства – парични средства и финансови активи.

План-тезис: Характеристика на краткотрайните финансови средства. Парични средства в левове и валута – в каса, в банкови сметки, в разплащателни чекове. Влияние на промяната във валутните курсове при отчитане на паричните средства във валута. Финансови активи – ценни книжа, скъпоценни камъни и благородни метали. Отчитане на краткотрайните финансови средства – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания.

Приложна задача: счетоводен казус, който се решава с 20 прости счетоводни записвания и изисква откриване, завеждане и приключване на 2 счетоводни сметки върху отчитане на краткотрайни финансови средства.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан и калкулатор.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира краткотрайните финансови активи на предприятието.	10
✓ Познава правилата по счетоводен стандарт за отчитане на ефекта от промяна на валутните курсове върху паричните средства във валута.	5
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основание и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с отчитане на краткотрайните финансови активи на предприятието.	10
✓ Приложна задача - прости счетоводни записвания 20 x 1 т. - счетоводни сметки 2 x 5 т.	30
Общ брой точки	60

<i>Изпитна тема 15. Разходи по икономически елементи. Разходи за бъдещи периоди.</i>	
<p>План-тезис: Характеристика и видове разходи по икономически елементи в предприятието. Разграничаване на разходите за текущ и за бъдещи периоди. Отчитане на разходите по икономически елементи и разходите за бъдещи периоди – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания.</p>	
<p>Приложна задача: счетоводен казус, който се решава с 25 прости счетоводни записвания и изисква откриване, завеждане и приключване на 1 счетоводна сметка върху отчитане на разходите по икономически елементи и разходите за бъдещи периоди.</p>	
<p>Описание на дидактическите материали: сметкоплан и калкулатор.</p>	

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира разходите по икономически елементи и разходите за бъдещи периоди в предприятието.	10
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основание и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с отчитане на разходите по икономически елементи и разходите за бъдещи периоди.	15
✓ Приложна задача - прости счетоводни записвания 25 x 1 т. - счетоводна сметка 1 x 5 т.	30
Общ брой точки	60

Изпитна тема 16. Разходи за дейността, калкулация, финансови и извънредни разходи.

План-тезис: Характеристика на разходите за дейността, финансовите и извънредните разходи в предприятието. Калкулация – метод на счетоводната отчетност за формиране на себестойност. Финансови разходи на банките. Отчитане на разходите за дейността, финансовите и извънредните разходи – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания.

Приложна задача: счетоводен казус, който се решава с 25 прости счетоводни записвания и откриване, завеждане и приключване на 1 счетоводна сметка върху отчитане на разходите за дейността, калкулация, финансови и извънредни разходи.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан и калкулатор.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира разходите за дейността, финансовите и извънредните разходи на предприятието.	5
✓ Познава правилата за изчисляване на себестойност чрез калкулация на разходите.	5
✓ Познава и характеризира финансовите разходи на банките.	5
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основание и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с отчитане на разходите за дейността на финансовите и извънредните разходи.	10
✓ Приложна задача - прости счетоводни записвания 25 x 1 т. - счетоводна сметка 1 x 5 т.	30
Общ брой точки	60

Изпитна тема 17. Приходи от дейността, финансираня, приходи за бъдещи периоди, финансови и извънредни приходи.

План-тезис: Характеристика и класификация на приходите от дейността, финансиранята, приходите за бъдещи периоди, финансовите и извънредните приходи в предприятието. Отчитане на приходите от дейността, финансиранята, приходите за бъдещи периоди, финансовите и извънредните приходи – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания.

Приложна задача: счетоводен казус, който се решава с 20 прости счетоводни записвания и изисква откриване, завеждане и приключване на 2 счетоводни сметки върху отчитане на приходите от дейността, финансови и извънредни приходи.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан и калкулатор.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира признаването на приходи от дейността, финансови и извънредни приходи на предприятието.	10
✓ Познава документите и счетоводните сметки, които са основание и метод за счетоводни записвания.	5
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с отчитане на приходите от дейността, финансовите и извънредните приходи в предприятието.	15
✓ Приложна задача - прости счетоводни записвания 20 x 1 т. - счетоводни сметки 2 x 5 т.	30
Общ брой точки	60

Изпитна тема 18. Годишен финансов отчет.

План-тезис: Същност и етапи на годишното счетоводно приключване. Счетоводен стандарт за представяне на годишни финансови отчети. Съдържание и общи изисквания към годишния финансов отчет – отчетни форми.

Приложна задача: Вариант а) счетоводен казус, който изисква изготвяне на отчетна форма от годишен финансов отчет по предоставени данни

Вариант б) счетоводен казус, който изисква осчетоводяване на приключителни операции по годишно приключване, откриване, водене и закриване на сметка Печалби и загуби от текущата година по предоставени данни

Описание на дидактическите материали: сметкоплан, калкулатор, отчетни форми.

Критерии за оценяване	Максимален брой точки
✓ Познава и характеризира процеса на годишно счетоводно приключване в предприятието.	5
✓ Познава, прилага и умее да анализира информационната връзка между оперативната счетоводна отчетност и отчетните форми на годишния финансов отчет на предприятието.	5
✓ Познава съдържанието и общите изисквания към отчетните форми на годишния финансов отчет.	10
✓ Използва вярно и точно счетоводните сметки за осчетоводяване на стопанските операции, свързани с годишното приключване.	10
✓ Приложна задача	30
Общ брой точки	60

2. Критерии за оценяване

Комисията по оценяване на изпита по теория на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира конкретният брой присъдени точки.

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Указания за съдържанието на практическите задания.

Чрез държавния изпит по практика на професията и специалността се проверяват и оценяват професионалните умения и компетентности на обучаваните, отговарящи на **втора степен** на професионална квалификация.

Изпитът по практика на професията и специалността се състои в разработване и защита на **практическото задание - индивидуално или от екип**, в който са включени до **трима ученици**. Практическото задание може да бъде тема или елемент от тема от включените в изпита по теория на професията.

1.1. Практическото задание включва:

1. Увод.
2. Представяне на счетоводния казус (задание).
  - Нормативна уредба;
  - Изпълнение на счетоводни дейности и операции в съответствие с усвоените знания по теория и с нормативните изисквания;
  - Документи – попълнени образци;
  - Организация на счетоводното отчитане – представяне на положителните и отрицателните страни на счетоводните дейности при работа със специализиран счетоводен програмен продукт.
3. Заключение, изводи и тенденции.

Практическото задание да бъде предадено на комисията, назначена от директора на училището - 30 дни преди защитата.

2. Критерии за оценяване.

За всяко индивидуално практическо задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността са разработени критерии за оценяване и съответните показатели:

№	КРИТЕРИИ	ПОКАЗАТЕЛИ	Макси мален брой точки
1.	Представяне на практическото задание на хартиен носител.	- спазени са изискванията за челна страница, съдържание, увод, изложение, приложение и заключение; - добър външен вид.	10
2.	Представяне на нормативна уредба, която определя правилата за отчитане на обектите в предприятията.	- познава и умее да анализира нормативните документи, свързани с темата; - прилага изискванията на нормативната уредба в практиката; - представя финансовия и данъчния контрол, свързани с темата.	15

3.	Приложени образци на документи, използвани от счетоводната практика.	<ul style="list-style-type: none"> - разработва специфични правила на счетоводна политика, свързани с отчетния процес по избраната тема; - познава изискванията и умее да попълва вярно и точно реквизитите на първичните счетоводни документи, свързани с избраната тема; - умее вярно и точно да съставя счетоводни записвания в резултат на стопанските операции и първичните счетоводни документи по избраната тема. 	10
4.	Организация и изпълнение на счетоводни дейности.	<ul style="list-style-type: none"> - представя текущия отчетен процес, свързан с избрания обект на отчитане; - разработва оптимален документооборот; - представя правила за текущ и последващ контрол на счетоводните записвания; - обяснява автоматизацията на финансово–счетоводната информация при работа с програмен продукт; - анализира ефективността на счетоводния труд и възможността да бъде осигурявана пълна, вярна и в кратки срокове информация за потребностите на управлението и други ползватели. 	15
5.	Заклучение, изводи и тенденции на счетоводните дейности.	<ul style="list-style-type: none"> - оценява резултатите от извършените счетоводни дейности; - прави оптимален разчет на положителните и отрицателните страни на приложените правила на счетоводната политика; - обосновава изводите за приложението на нормативната уредба в практиката. 	5
6.	Онагледяване на практическото задание и умение за презентиране.	<ul style="list-style-type: none"> - използва технически средства за презентация на практическото задание; - използва нагледни материали – табла, албуми; - демонстрира добра техника на презентиране; - говори ясно, разбираемо и не много високо. 	5
7.	<p>Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда.</p> <p><i>Този критерий няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2).</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - правилно избира и използва по безопасен начин необходимите технически средства; - правилно организира работното си място с оглед осигуряване на ергономичност; - разпознава опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа, и спазва предписания за своевременна реакция при работа с технически средства; - описва дейностите по поддръжка на работното място. 	да/не

Посочва се максималният брой точки, който се поставя при пълно, вярно и точно изпълнение на показателя. Те са в съответствие с посочените в Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професията **Счетоводител**.

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Максималният брой точки за всяка изпитна тема или за всяко изпитно задание е 60. Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор.

Преминаването от точки в цифрова оценка съгласно чл. 7, ал. 4 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване се извършва по следната формула:

Цифрова оценка = общият брой точки от всички критерии : 10

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

Оценяването на писмените работи от държавния изпит по теория е в съответствие с чл. 46 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

Изпълнението на практическото задание от държавния изпит по практика се оценява в съответствие с чл. 48 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Павлова, С., Примерни задания за държавни изпити по счетоводство. Мартилен, София, 2008.
2. Петров, Л., Основи на счетоводството. Мартилен, София, 2008.
3. Доц. Д-р В. Божков и к-в, Счетоводство на предприятието. ГорексПрес, София, 2007.
4. Павлова, С., Шукерова, Счетоводни стандарти 1 и 2 ч. Мартилен, София, 2007.
5. Раев, Д., Сборници по счетоводство. Дряново, 2007.
6. Нормативни документи - Кодекс на труда, Кодекс за социално осигуряване, Закон за счетоводството, ЗДДС, ЗДОФЛ, ЗМДТ, Закон за акцизите и др.

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

Светла Павлова – Национална финансово-стопанска гимназия, гр. София
Магда Икемджиева - Търговска гимназия, гр. Бургас

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

**по професията 344010 Счетоводител
специалността 3440102 Счетоводство**

Изпитен билет № 14

Изпитна тема: Краткотрайни финансови средства – парични средства и финансови активи.

План-тезис: Характеристика на краткотрайните финансови средства. Парични средства в левове и валута – в каса, в банкови сметки, в разплащателни чекове. Влияние на промяната във валутните курсове при отчитане на паричните средства във валута. Финансови активи – ценни книжа, скъпоценни камъни и благородни метали. Отчитане на краткотрайните финансови средства – документи, счетоводни сметки, стопански операции и счетоводни записвания.

Приложна задача:

Предприятие “Х” ООД е регистрирано по ЗДДС и във връзка с отчитане на краткотрайните финансови средства извършва следните стопански операции:

1. Със средства от разплащателната сметка е открит акредитив в левове в полза на доставчик “У” ООД 25 000 лв. – акредитивно нареждане. Банката инкасира от разплащателната сметка на предприятието 500 лв. такса. Разходът е отнесен по принадлежност.

2. Доставени са материали с фактура за 20 000 лв. и ДДС от доставчик “У”. Материалите са заприходени в склада със складова разписка. Банката ни уведомява, че на доставчика е платено от открития акредитив. Неизползваната сума е възстановена по разплащателната сметка – банково бордеро.

3. Закупени са 50 броя акции по борсов курс 25 лв. за брой със средства от разплащателната сметка.

4. На доставчик в чужбина са преведени от разплащателната сметка в щатски долари 4000 щ.д. Централен курс на БНБ за деня 1 щ.д. = 1,35 лв. Курс на фактуриране 1 щ.д. = 1,25 лв. Курсовата разлика е отнесена по принадлежност. От разплащателната сметка във валута банката инкасира 50 щ.д. такса. Разходът е отнесен по принадлежност.

5. Продадени са притежавани 30 броя акции за търгуване по борсов курс 150 лв. за брой, като средствата са постъпили по разплащателната сметка. Отчетен курс на акция 1 брой = 120 лв.

6. Касиерът закупува в брой от бюро за обмяна 1000 евро. Съставени са РКО в левове и ПКО във валута. Курс продава на бюрото за обмяна 1 евро = 1.98 лв.

7. По депозитна сметка в левове е начислена и получена лихва 181 лв. Приходът е отнесен по принадлежност.

Изисква се:

1. Да се осчетоводят стопанските операции.

2. Да се открият, заведат и приключат счетоводни сметки: сметка Акредитиви в левове и сметка Разплащателна сметка в левове, която има начално салдо 85 000 лв.

Описание на дидактическите материали: сметкоплан, калкулатор.

Председател на изпитната комисия:.....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:.....

(име, фамилия)

(подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)

б) Примерно практическо задание

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ВТОРА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

**по професията 344010 Счетоводител
специалността 3440102 Счетоводство**

Практическо задание № .....

На ученика/обучавания .....
(трите имена на ученика/обучавания; /учениците/обучаваните – при екип)

от .....клас/курс,

начална дата на разработване на проекта: .....

дата на предаване на проекта: .....

дата на презентация и защита на проекта: .....

1. Да се състави: **Счетоводна политика за отчитане на намалението на стоково-материалните запаси на предприятие.**

(вписва се темата на изпитното задание)

2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

а) Практическото задание трябва да отговаря на следните изисквания:

- да се изработи в обем не по-малък от 20 печатни страници;
- да включва всички теми от съдържанието;
- да съдържа анализ на нормативната база и приложението ѝ в стопанската практиката;
- да включва попълнени образци на счетоводни документи от стопанската практика;
- да съдържа декларация за авторство от обучаемия/обучаваните;
- да съдържа списък с използваната литература.

б) При представяне на специализиран счетоводен програмен продукт е необходимо да се приложи методиката на използването му, като се открият положителните и отрицателните страни на автоматизацията на финансово-счетоводната информация.

в) Практическото задание трябва да се предаде на комисията 30 дни преди определената дата за презентация и защита.

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН: 1.....
(име, фамилия) (подпис)

2.....
(име, фамилия) (подпис)

3.....
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:.....
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/обучаващата институция)